

Plazma enzimek analízise

Kőszegi Tamás

**PTE KK Laboratóriumi Medicina
Intézet**

Az enzimek biokémiai sajátságai

Enzimek - Fehérjék

Aktivitás: poszttranszlációs módosulások

prosztetikus csoportok

aktivációs mechanizmusok

(proteolízis, karboxiláció, stb)

inaktivációs mechanizmusok

(proteolízis, antiproteáz, stb)

A vérplazma enzimei eredetük szerint

Eredet: sejtalkotó (transzamináz, glikolízis, kreatin kináz, stb)

termék (alvadási faktorok, pseudo-kolinészteráz, amiláz, stb)

Aktivitás változása szöveti károsodáskor

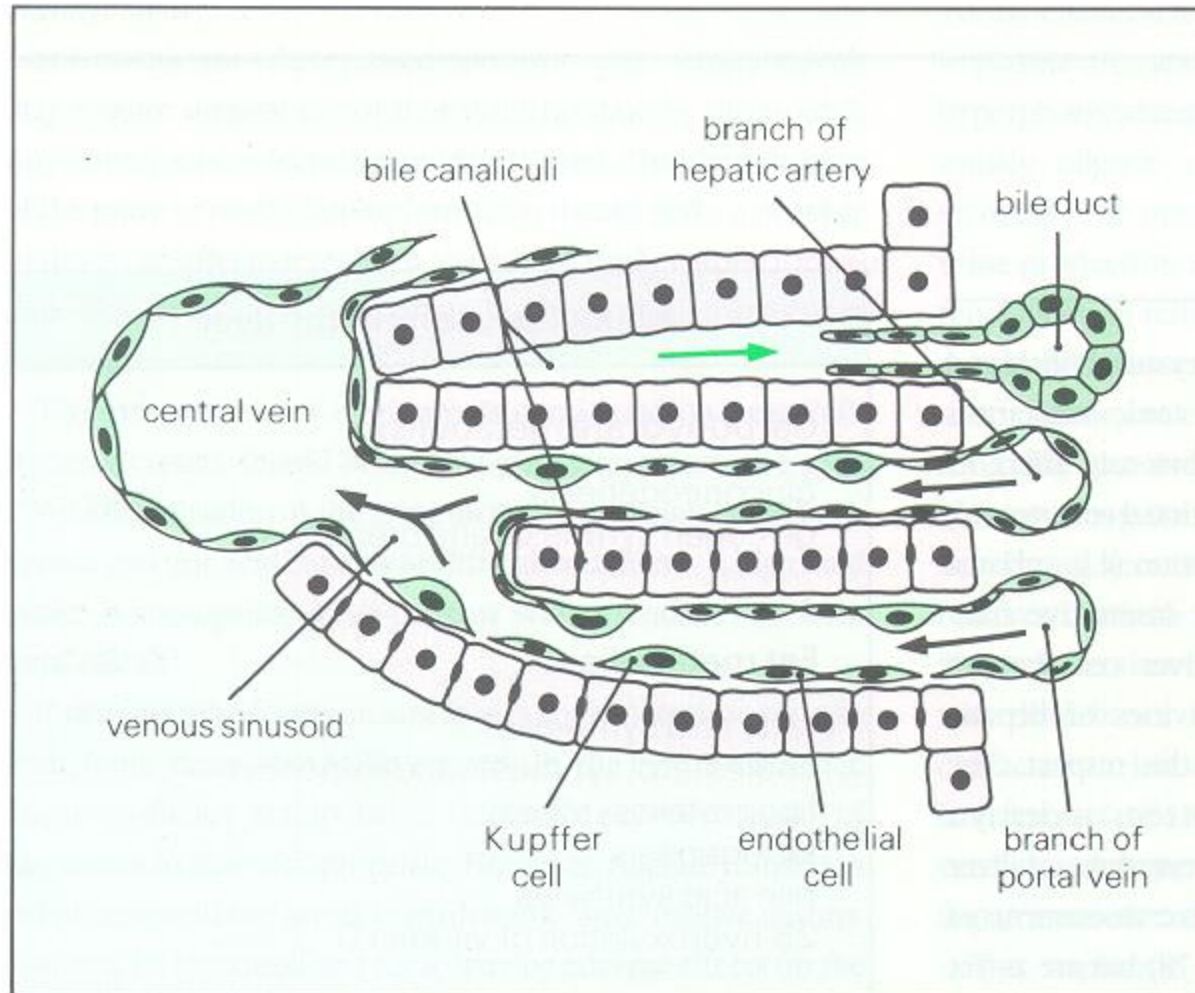
sejtalkotó - emelkedés

termék - csökkenés

Miért vannak enzimek a vérplazmában?

- **Funkciót töltenek be (termékek)**
- **Normális sejt turnover (apoptózis, újdonsképződés) során kerülnek bele (termék + sejtalkotó)**

A máj mikro-szerkezete, a bekerülés útjai

Mitől függ a referencia tartomány?

- Szintézis sebessége - szekréción
- Vérellátás
- Sejt turnover - életkor!
- Izoenzimek jelenléte
- Terhesség
- Nem
- ??????

Enzimek felosztása

Oxidoreductases (EC Class 1)

Transfer electrons (RedOx reactions)

Transferases (EC Class 2)

Transfer functional groups between molecules

Hydrolases (EC Class 3)

Break bonds by adding H₂O

Lyases (EC Class 4)

Elimination reactions to form double bonds

Isomerases (EC Class 5)

Intramolecular rearrangements

Ligases (EC Class 6)

Join molecules with new bonds

Az enzimek kimutatási lehetőségei

Enzimek - Fehérjék

Fehérje - specifikus antitest (tömeg/térfogat)

nem mond semmit az aktivitásról!

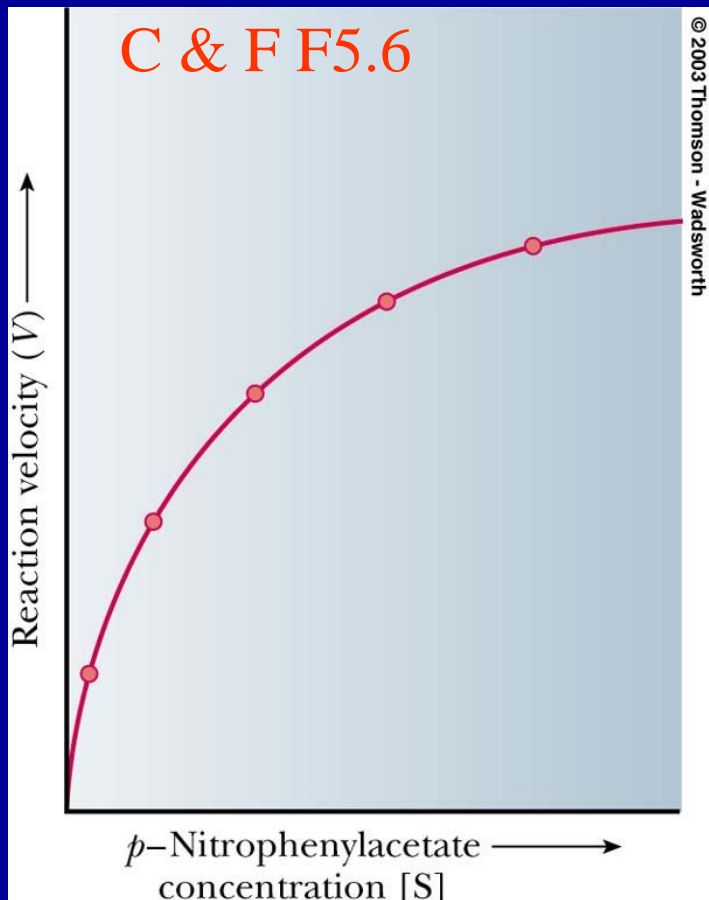
Aktivitás - funkcionális próba (szubsztrát,

detektáló reakció, IU/l v. kat/l)

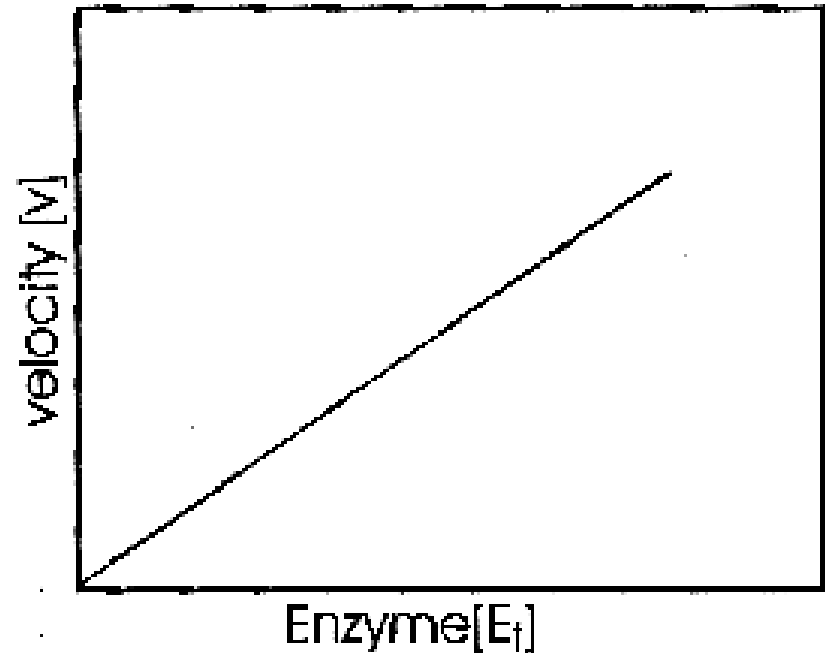
nem mond semmit a koncentrációról!

Egy “egyszerű” enzim reakció

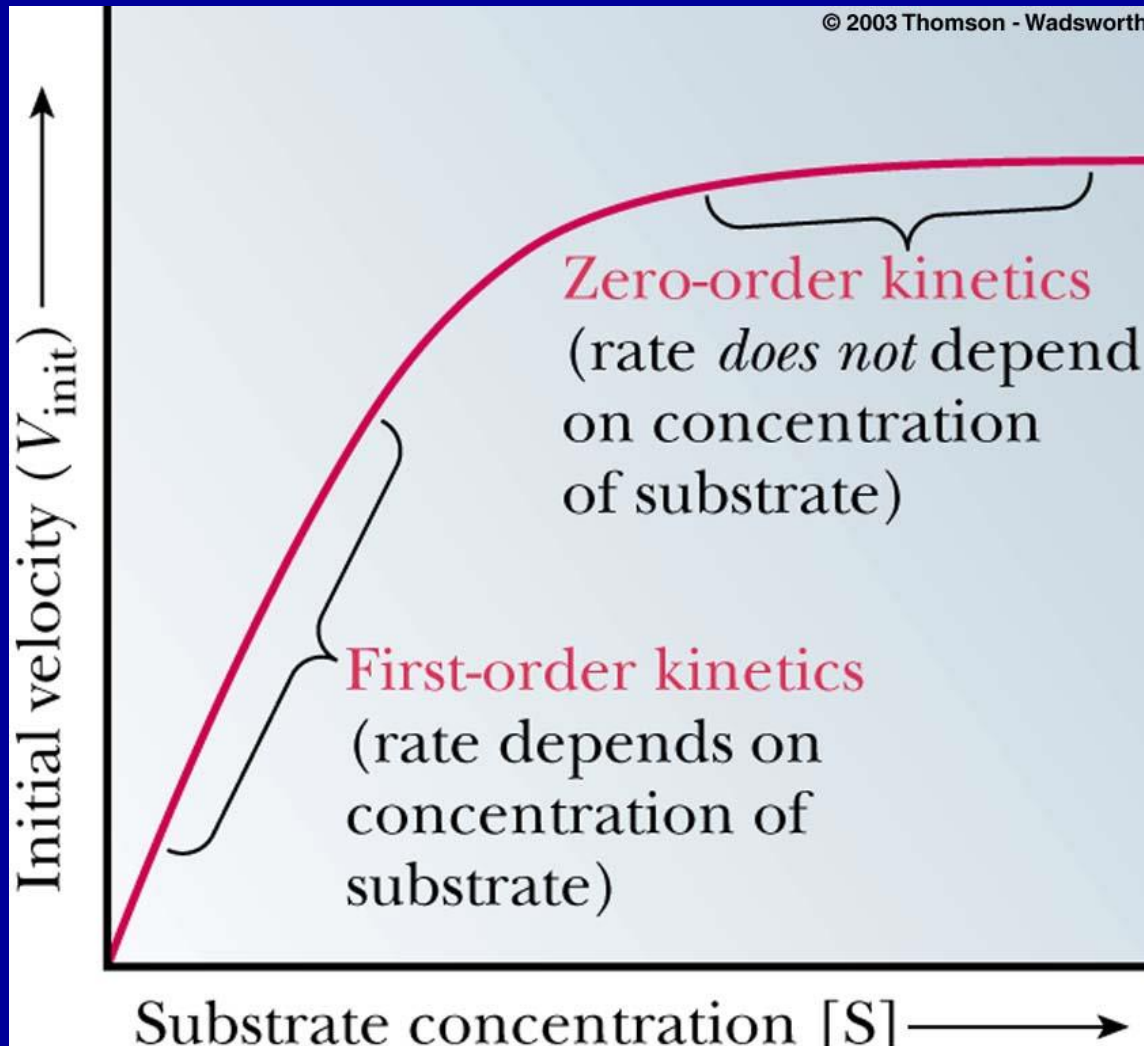
A plot of velocity, v , versus substrate [S] is a rectangular hyperbola (may be sigmoidal for a complex enzyme)

A plot of velocity, v , versus enzyme concentration, [E] is linear – we say the reaction is 1st order in E

v versus $[S]$ enzim reakcióban

C & F 5.8

$[E]$ is held constant. Shows how nature of kinetics changes as $[S]$ increases

A Michaelis-Menten egyenlet

$$v = \frac{V_{\max} [S]}{K_m + [S]}$$

K_m is the Michaelis constant.

$V_{\max}$ is the maximum velocity

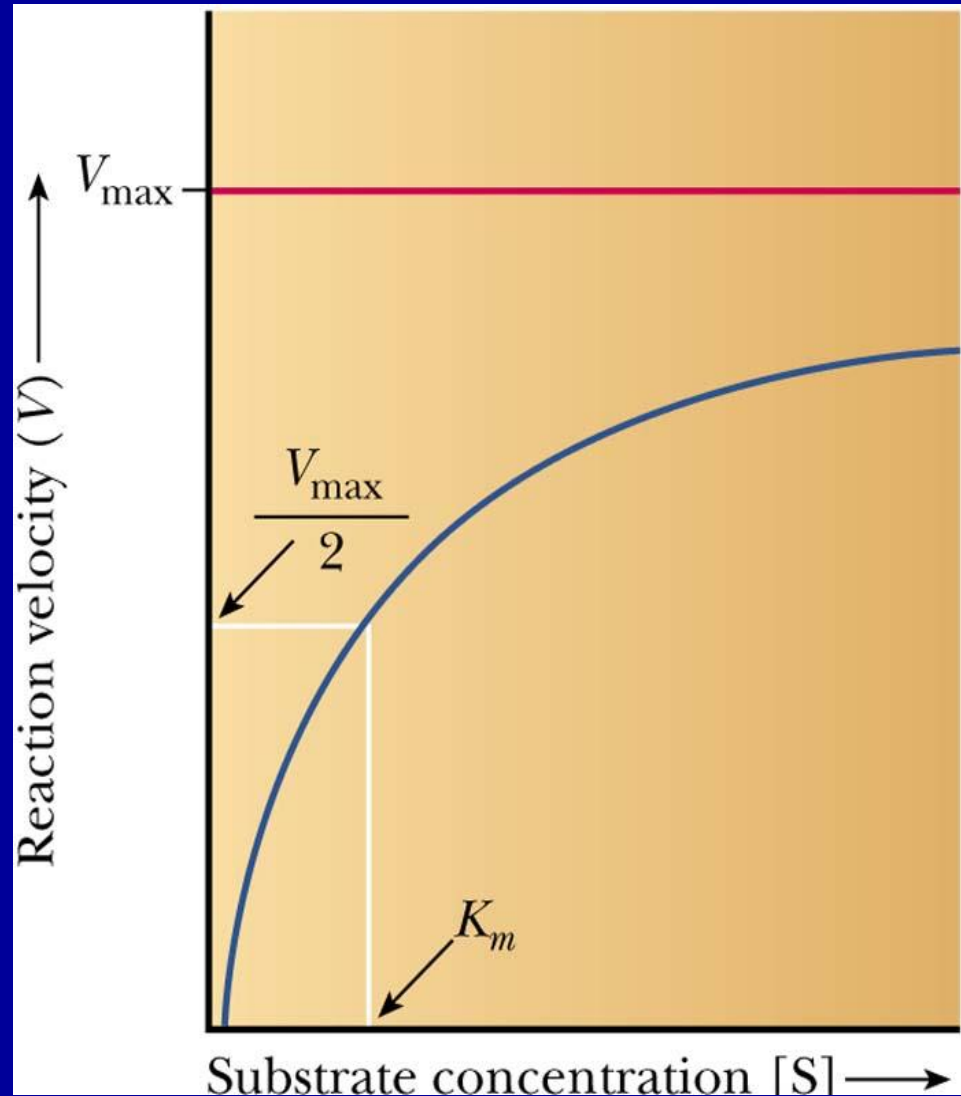
$[S]$ is the substrate concentration

Fits the hyperbolic shape of curve

A K_m értelmezése egyszerűen

$$v = \frac{V_{\max}[S]}{K_m + [S]}$$

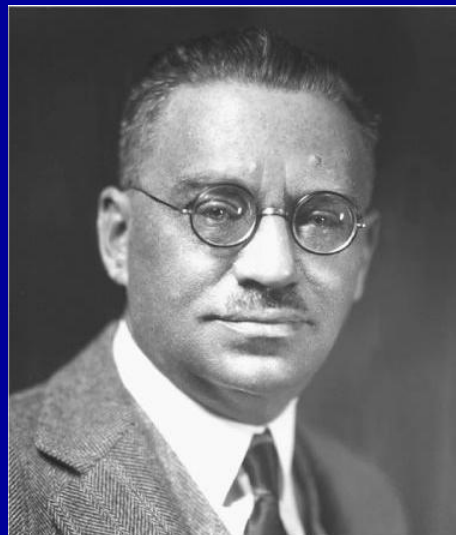
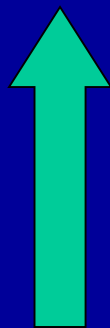
- Look at what happens when $v = V_{\max}/2$:
  - $V_{\max}/2 = V_{\max}[S]/(K_m + [S])$
  - or $K_m + [S] = 2[S]$
  - $K_m = [S]$
- In other words we may think of K_m as the substrate concentration at half maximal velocity

A Michaelis-Menten egyenlet értelmezése

Combination of 0-order and 1st-order kinetics

- When [S] is low, the equation for rate is 1st order in S – linear relation between [S] and v
  - $v = (V_{\max}/K_m)[S] = \text{constant} \times [S]$
- When [S] is high, the equation for rate is 0-order in S: v is independent of [S]
  - $v = V_{\max} = \text{constant}$

Enzimaktivitás mérésének követelményei

Aktivitás mérése: optimált, kinetikus módszerrel!

$S \gg K_M$ (kb. 20x)

pH, kofaktorok, hőmérséklet

indikátor reakció, kapcsolt reakció

kinetikus detektálás, linearitás ellenőrzése

0-ad rendű reakció!

Plazma enzimaktivitás mérésének célja

- **Szöveti károsodás jelzése**
- **Szöveti károsodás mértékének becslése**
- **Szöveti károsodás eredetének vizsgálata**
- **Inhibitorok, gyógyszerek, mérgek hatásának kimutatása**
- **Egy-egy szerv állapotának megítélése**
- **Terápia követése**

Termék enzimek vizsgálata

- **Véralvadási faktorok: bonyolult kaszkád, funkcionális/aktivációs próba/monitoring**
- **Pszeudo-kolinészteráz: szintézis változás inhibíció (mérgezés)**
- **Emésztő enzimek (lipáz, amiláz, tripszin)**
A hasnyálmirigy paradoxon!

A hasnyálmirigy paradoxon!

Akut károsodás

- Szöveti károsodás jelzése? - **igen**
- Szöveti károsodás mértéke? - **nem**
- Szöveti károsodás eredete? - **is**
izoenzim vizsgálat!
- Terápia követése? - **is**
- Kiegészítő vizsgálatok? - **szükségesek**
- Vizelet vizsgálata? - **is, makroamiláz**

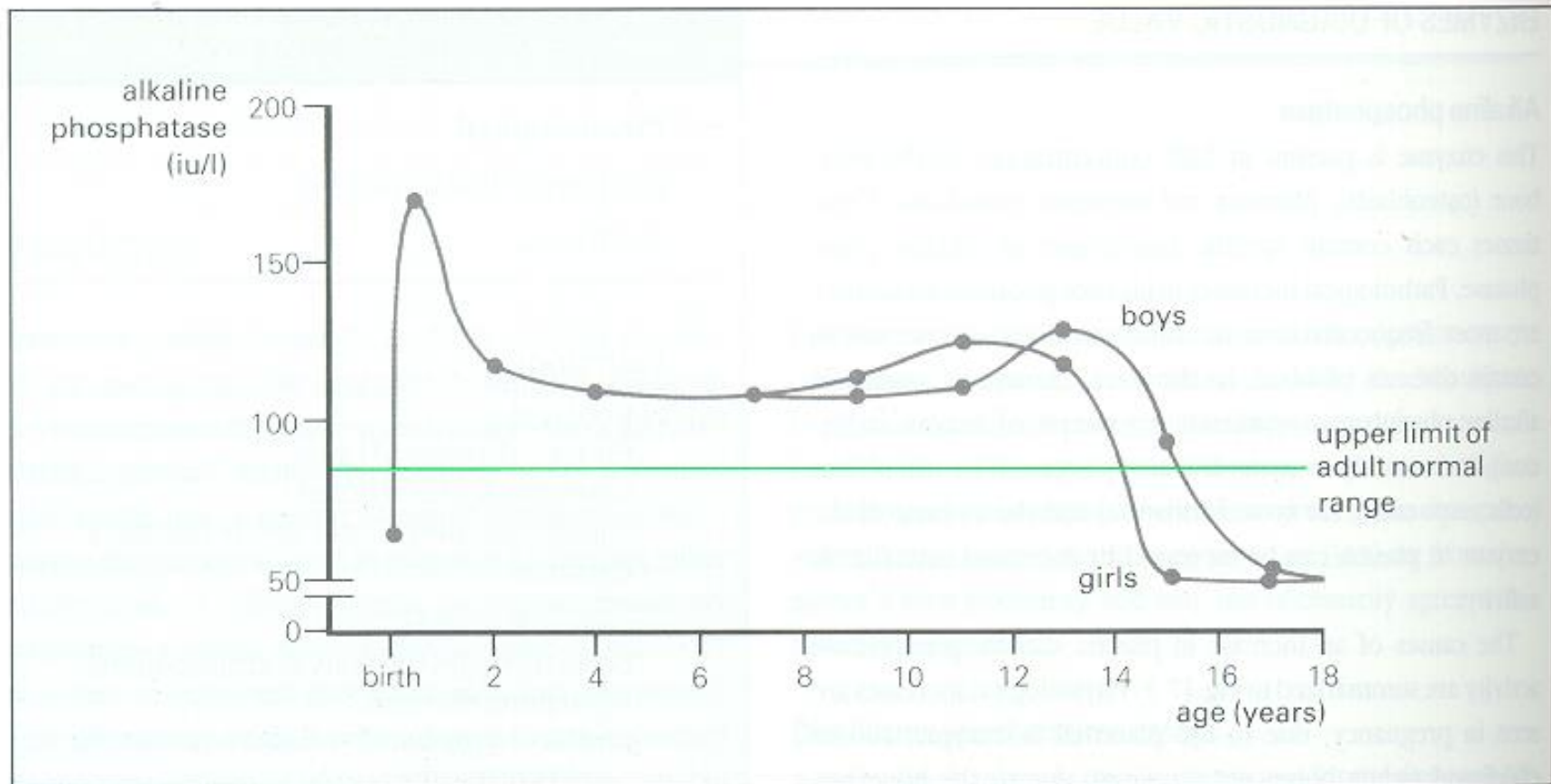
Sejtalkotó enzimek vizsgálata

- Szöveti károsodás jelzése? - **igen**
- Szöveti károsodás mértéke? - **igen/nem**
- Szöveti károsodás eredete? - **részben**
izoenzim vizsgálat!
- Terápia követése? - **igen**
- Kiegészítő vizsgálatok? - **szükségesek**
- Mintavétel időzítése - **fontos**
- Szerv funkciójának megítélése - **részben**

Mitől függ a referencia tartomány?

- Szintézis sebessége - szekréción
- Vérellátás
- Sejt turnover - életkor!
- Izoenzimek jelenléte
- Terhesség
- Nem
- ??????

Referencia tartomány változása egészségesekben: alkalikus foszfátáz

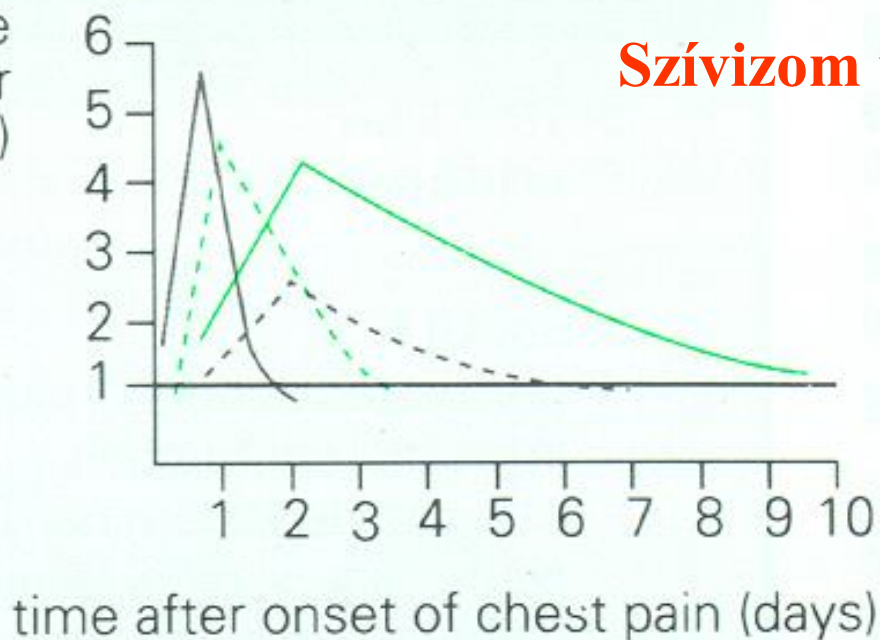
Mitől függ a sejtalkotó bekerülésének sebessége patológiás állapotban?

- Sejt turnover (pl. daganat)
- Sejt energetikai állapota (oxigénhiány, metabolikus blokk, stb)
- Szövet vérellátása
- Enzimek sejten belüli kompartmentalizációja
- ??????

Szöveti károsodás monitorozása: szívinfarktus

Szívizom troponinek!!

serum enzyme
activity (x upper
limit of normal)

— creatine kinase-MB

..... creatine kinase-total

..... aspartate transaminase

— α -hydroxybutyrate dehydrogenase

Alkalikus foszfátáz izoenzimek

